Hukuk Bölümü 2009/141 E., 2009/300 K.

"İçtihat Metni"

Davacı vekili dava dilekçesinde, müvekkillerinin oğulları - kardeşleri J. Astsb. Çvş. (2006-M.512) F. D.'in, İl J. K.lığı/Çorum'da görevli iken Ankara-Samsun karayolu üzerinde yol emniyet ve kontrolü devriyesi sırasında J. Er E. G.'ün kullandığı askeri minibüsün aynı istikamette seyreden ticari kamyona arkadan çarparak sebep olduğu kazada öldüğünü, şehidin araçta yolcu olarak bulunduğunu, kazanın oluşumunda bir kusurunun olmadığını, hatta sivil kamyonda dahi kusur olmadığını, kusurun tamamının davalı Kurum ajanı askeri araç şoförü J. Er E. G.'de olduğunu, müteveffa F. D.'in, J. Gn. K.lığı'nda Astsubay Çavuş olarak görevinin başındayken elim hadisenin meydana geldiğini, vefatı sonucu müvekkillerinin (anne ve baba) oğullarının desteğinden mahrum kaldıkları gibi diğer aile bireyleriyle birlikte manevi çöküntüye de uğradıklarını, müvekkillerinin oğullarının görevli olduğu sırada kendi kusuru olmazsızın davalı uhdesindeki aracın karıştığı kaza sonucu vefat ettiğini, dolayısıyla istihdam edildiği Kurum, ifa ettiği görev ve nihayetindeki elim hadise arasında uygun illiyet bağının mevcudiyetinin aşikar bulunduğunu, davalının (M.S.B.lığı) araç işleteni olduğunu ve kamu aracının verdiği zarardan dolayı davalının kamu hukuku kurallarına göre değil, "işleten" sıfatıyla özel hukuka göre sorumlu tutulacağını ileri sürerek davalı işletene ait aracın husule getirdiği trafik kazası sonucu müteveffa oğullarını kaybeden müvekkillerinin duçar olduğu zarara binaen, gerek kusursuz sorumluluk ve gerekse hizmet kusuru da gözetilerek mağduriyetinin kısmen dahi olsa izalesi babında fazlaya ilişkin talep ve dava hakları şimdilik saklı kalmak koşuluyla 61.000.-YTL maddi ve manevi tazminatın olay tarihinden itibaren değişken oranlarda yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı İdare vekili, savunma dilekçesinde, davada idari yargının görevli olduğunu ileri sürerek görev itirazında bulunmuştur.

ANKARA 20. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 22.1.2009 gün ve E:2008/399 sayı ile, davalı tarafın yargı yolu (görev) itirazının Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün 3.7.2000 tarih ve 2000/29 Esas, 2000/32 Karar sayılı kararı gereğince yerinde görülmemesi nedeniyle reddine karar vermiştir.

Davalı İdare vekilinin olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması yolundaki dilekçesi üzerine dava dosyası örneği Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Görevli olarak içinde bulunduğu askeri aracın ticari bir kamyona arkadan çarpması ile meydana gelen trafik kazası sonucu J. Astsb. Çvş. F. D.'in ölmesi nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/399 Esas sayısında açılan davada, davalı idarece davanın görüm ve çözümünün idari yargının görevine girdiği ileri sürülerek görev itirazında bulunulduğu ve itirazın reddi üzerine olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasının istenildiği, Anayasa'nın 125. maddesinde, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğunun belirtildiği, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2 nci maddesinde idari dava türlerinin sayıldığı, bu maddenin (1-b) bendinde de, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davalarının, görüm ve çözümü idari yargının görev alanına giren idari dava türleri arasında sayıldığı, dava konusu uyuşmazlığın, kamu kurumuna ait motorlu aracın kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla işletilmesi sırasında bir kamu görevlisinin ölümü nedeniyle uğranıldığı iddia olunan zararın tazmini istemine ilişkin bulunduğu, kamu hizmetini yürütmekle yükümlü kılınan idarenin, kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında kamu görevlisinin ölmesi nedeniyle uğranılan zararlardan dolayı hizmet kusuru ya da kusursuz sorumluluk esasları çerçevesinde sorumluluğunu gerektiren bir husus olup olmadığının tayin ve tesbitinin, idare hukuku ilke ve kurallarına göre idari yargı yerlerine ait olduğu, buna göre, uyuşmazlığın görüm ve çözümü, idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davalarına bakmakla görevli olan idari yargıya ait bulunduğundan, Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin görevlilik kararının kaldırılması gerektiği, bu nedenlerle, 2247 sayılı Yasa'nın 10 uncu maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın da yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Davacı K. D. ve arkadaşları vekili tarafından davalı İçişleri Bakanlığı aleyhine Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2008/399 Esas sayılı tazminat davasında, Danıştay Başsavcılığı tarafından 2247 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması nedeniyle gönderilen 2009/141 Esas sayılı dosyanın incelendiği, davacıların yakınları Jandarma Astsb. Çvş. F. D.'in Çorum İl Jandarma Komutanlığı'nda görevli iken Ankara-Samsun karayolu üzerinde yol emniyeti ve kontrolü devriyesi sırasında içinde bulunduğu askeri aracın yolda seyreden kamyona arkadan çarpması şeklinde meydana gelen trafik kazasında vefat etmesi nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararın tazmini talebiyle Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan davada, davalı idare tarafından görev itirazında bulunulması üzerine olumlu görev uyuşmazlığının çıkarıldığının anlaşıldığı, dava konusu zararın, kamu idaresine ait aracın karayolu üzerinde işletilmesi sırasında meydana gelmiş olması nedeniyle görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için konuya ilişkin özel düzenleme içeren Karayolları Trafik Yasası hükümlerinin gözden geçirilmesi gerektiği, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 85. maddesinin değişik birinci fıkrasında, "Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar" ve değişik beşinci fıkrasında, "İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur" hükmünün yer aldığı; 106 maddesinde ise, "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktisadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu Kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır" hükmüne yer verildiği, anılan 85. maddeden, işleten ve teşebbüs sahibinin, bir motorlu aracın işletilmesinden ve bu arada aracın sürücüsünün ve işletme yardımcılarının eylem ve davranışlarından dolayı üçüncü kişilerin uğradıkları zararlardan, kusurlu olup olmamalarına bakılmaksızın "tehlike esası"na göre sorumlu tutuldukları; 106. madde ile de, maddede sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının işleten gibi aynı hukuki sorumluluğa tabi kılındığının anlaşıldığı, sözü edilen Yasa hükümlerinde açıkça göreve ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği gibi, esasen 85. maddedeki işletenin hukuki sorumluluğunun zarar gören üçüncü kişiler bakımından ele alınmış olması karşısında, işleten veya teşebbüs sahibi ile hizmet ilişkisi içinde bulunan araç sürücüsü veya diğer görevlilerin uğradıkları zararlardan dolayı hukuki sorumluluğun genel hükümlere tabi olmasının doğal olduğu, nitekim, Karayolları Trafik Kanunu'nun hukuki sorumluluğa ilişkin diğer hükümlerinde, 85. madde kapsamı dışında kalan hallerde genel hükümlerin uygulanacağına işaret edildiği, Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğunun kurala bağlandığı; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının idari dava türleri arasında sayıldığı, belirtilen duruma göre, kamu kurumuna ait motorlu aracın kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla işletilmesi sırasında bir kamu görevlisinin yaralanması ya da ölmesi nedeniyle uğranılan zararlardan dolayı, idarenin hizmet kusuru ya da objektif sorumluluk esasları çerçevesinde sorumlu olup olmadığının yargısal denetiminin, idari eylemden doğan zararların giderilmesi için açılacak bir tam yargı davası kapsamında idari yargı yerlerince yapılacağının açık bulunduğu, davada, yargı yerlerinden hangisinin görevli olduğu hususu incelendiğinde; Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı

denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağının belirtildiği ve 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddesinde de aynı hükmün yer aldığı, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlem ya da eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerektiği, olayda, askeri aracın tahsis edildiği hizmetin yürütülmesi sırasında araç içinde görevli bulunan askerin ölümü dolayısıyla uğranılan zararların idarece tazmin edilmesi istenildiğine göre, zararın askeri kural ve talimatlar çerçevesinde yürütülen bir hizmet sırasında meydana gelip gelmediğinin tespitinin görevli yargı yerinin belirlenmesinde önem taşıdığı, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 15. maddesi ile Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 186. maddeleri gereğince jandarma personelinin ancak askeri hizmete ilişkin eylemlerinden dolayı askeri yargıya tabi oldukları, dava konusu kazanın, Jandarmanın emniyet ve asayişi sağlamak kapsamında "mülki görevlerinin" ifası sırasında meydana gelmiş olduğu dikkate alındığında uyuşmazlığın çözümünde genel idari yargı yerinin görevli olduğu, bu nedenle; Danıştay Başsavcılığı'nın 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/399 Esas sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Turan KARAKAYA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 7.12.2009 günlü toplantısında:

I- İLK İNCELEME : Başvuru yazısı ve dava dosyası örneği üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre; davalı İdare vekilinin anılan Yasanın 10/2 maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Danıştay Başsavcısı'nca, 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II- ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ :

Dava, Jandarma Astsubay Çavuşun, yol emniyet ve kontrolü devriyesi sırasında içinde bulunduğu askeri minibüsün ticari kamyona çarpması sonucu vefatı nedeniyle maddi ve manevi tazminatın faiziyle birlikte davalı idarece ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış olup, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları ihlâl edilenler tarafından açılacak tam yargı davalarının görüm ve çözümünün idari yargı yerlerinin görevine girdiği tartışmasızdır.

Ancak, tazminatın konusunu oluşturan zararın kamu idaresine ait bir motorlu aracın karayolu üzerinde işletilmesi sırasında meydana gelmiş olması nedeniyle, görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için konuya ilişkin özel düzenleme içeren Karayolları Trafik Kanunu hükümlerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, trafik kazalarına ilişkin yedinci kısmını izleyen hukuki sorumluluk ve sigorta hakkındaki sekizinci kısmının, "İşleten ve Araç İşleticisinin Bağlı Olduğu Teşebbüs Sahibinin Hukuki Sorumluluğu" başlıklı birinci bölümünde aynı başlıkla yer alan 85. maddesinin değişik birinci fıkrası, "Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar" ve değişik beşinci fıkrası, "İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur" hükümlerini taşımakta; aynı kısmın "Özel Durumlar" başlıklı üçüncü bölümünde Devlete ve kamu kuruluşlarına ait araçların durumunu düzenleyen değişik 106. maddesinde ise, "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktisadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu Kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır" hükmüne yer verilmektedir.

Anılan 85. maddeden, işleten ve teşebbüs sahibinin, bir motorlu aracın işletilmesinden ve bu arada aracın sürücüsünün ve işletme yardımcılarının eylem ve davranışlarından dolayı üçüncü kişilerin uğradıkları zararlardan, kusurlu olup olmamalarına bakılmaksızın "tehlike esası"na göre sorumlu tutuldukları; 106. madde ile de, maddede sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının işleten gibi aynı hukuki sorumluluğa tabi kılındığı anlaşılmaktadır.

Sözü edilen Yasa hükümlerinde, açıkça göreve ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği gibi, esasen 85. maddedeki işletenin hukuki sorumluluğunun zarar gören üçüncü kişiler bakımından ele alınmış olması karşısında, işleten veya teşebbüs sahibi ile hizmet ilişkisi içinde bulunan araç sürücüsü veya diğer görevlilerin uğradıkları zararlardan dolayı hukuki sorumluluğun genel hükümlere tabi olması doğaldır.

Nitekim, Karayolları Trafik Kanunu'nun hukuki sorumluluğa ilişkin diğer hükümlerinde, 85. madde kapsamı dışında kalan hallerde genel hükümlerin uygulanacağına işaret edilmiştir.

Ancak, olayda, Jandarma Astsubay Çavuş F. D., yol emniyet ve kontrolü devriyesi görevini yürütmekte iken içinde bulunduğu askeri minibüsün ticari kamyona çarpması sonucu hayatını kaybetmiştir.

Belirtilen duruma göre, kamu kurumuna ait motorlu aracın kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla işletilmesi sırasında bir kamu görevlisinin ölmesi nedeniyle uğranılan zararlardan dolayı, idarenin hizmet kusuru ya da objektif sorumluluk esasları çerçevesinde sorumlu olup olmadığının yargısal denetiminin, idari eylemden doğan zararların giderilmesi için açılacak bir tam yargı davası kapsamında idari yargı yerlerince yapılacağı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, olay sırasında ifa edilen görevin niteliği gözetildiğinde davanın çözümü idari yargıya ait olduğundan, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun kabulüyle, Asliye Hukuk Mahkemesinin davalı idare vekilinin görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ: Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Danıştay Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile davalı idare vekilinin GÖREV İTİRAZININ REDDİNE İLİŞKİN Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 22.1.2009 gün ve E:2008/399

sayılı KARARININ KALDIRILMASINA, 7.12.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.